

ประวัติความเป็นมาของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
และคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การกำเนิดสภาภาษาสยาม¹

พ.ศ. 2436 เกิดมีความเข้าใจผิดระหว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลฝรั่งเศส เรื่องเขตแดนที่ฝั่งแม่น้ำโขง จนทำให้เกิดการต่อสู้กันขึ้นระหว่างทหารไทยกับทหารฝรั่งเศส แต่รัฐบาลทั้งสองประเทศยังมีไม่ถึงกับตัดความสัมพันธ์ทางการทูต เรื่องราวต่าง ๆ ขยายตัวจนเกือบถึงขั้นทำสงครามกัน หากแต่รัฐบาลสยามรู้จักประมาณตน เพราะเห็นว่ามีความอ่อนแอ จึงต้องยอมทำตามรัฐบาลฝรั่งเศสทุกอย่าง

ในครั้งที่ทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันนั้นมีทหารบาดเจ็บ แต่ไม่มีกองการกุศลทำหน้าที่ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ให้เป็นกิจลักษณะ หญิงไทยซึ่งล้วนแต่มีตระกูล เห็นเป็นโอกาสดี จึงได้รวมตัวกันขึ้นโดยมีท่านผู้หญิงเปื้อน ภาสกรวงษ์ เป็นหัวหน้ากราบบังคมทูลพระกรุณา สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี (สมเด็จพระศรีสวรินทิรา พระบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ขอให้ทรงเป็นชนนีผู้บำรุงการที่สภาการกุศลเพื่อช่วยทหารผู้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สภาภาษาไทย. สภาภาษาสยามโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์โรงเรียนทาง
สถานป่าสเทอรั. (กรุงเทพมหานคร : กรรมการสภาภาษาสยาม, 2462),
หน้า 27-30.

บาทเจ้า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชานุมัติให้จัดตั้งเป็น "สภาอุณาโลมแดง" ภายหลังเปลี่ยนนาม เป็น "สภาภาษาสยาม" สภานี้อยู่ในพระบรมมหาราชวัง และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 5 ได้ดำรงตำแหน่ง "สภานายิกา" มีกรรมการนี้ ฝ่ายหญิงฉลองพระเดชพระคุณทำเป็นกิจการต่าง ๆ มีเงินทุนดำเนินการในขณะนั้น ประมาณ 361,259.98 บาท (สามแสนหกหมื่นหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบบาทเก้าสิบบแปดสตางค์)

ครั้นเวลาว่างเลยมาความจำเป็นลดน้อยลงประกอบกับบ้านเมืองมีความวุ่นวาย ปราศจากเหตุการณ์อันตรายต่าง ๆ กิจการของสภาภาษาสยาม ก็ได้หยุดชะงักลง รวมทั้งกรรมการนี้ต่าง ๆ ก็ถึงแก่กรรมเสียส่วนใหญ่ จึงทำให้การดำเนินงานไม่อาจ ดำเนินต่อไปได้จวบจน ภายหลังได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดี กระทรวงกลาโหม เป็นผู้ช่วยดูแลกิจการของสภานี้แทน

เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2463 สภาภาษาชาติไทยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการภาษาครระหว่างประเทศ และเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2464 สภาภาษาชาติไทย ได้เข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตสภาภาษาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นการรับรองระหว่างประเทศของสภาภาษาชาติไทย

การกำเนิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์¹

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งสมเด็จพระยุพราชเสด็จกลับจากทรงศึกษาในต่างประเทศ และเสด็จมาทางประเทศญี่ปุ่นได้ ทอดพระเนตรเห็นโรงพยาบาลสภาภาษาญี่ปุ่น เป็นสง่างาม จึงได้ทรงดำริพร้อมด้วย

¹คำร่างแพทยาคูณ, พระยา (ชั้น พุทธิแพทย์). สภาภาษาชาติกับโรงเรียนแพทย์และพยาบาล. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีนคร, 2496) หน้า 9 - 17.

จอมพลพระเจ้าพี่ยาเธอกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ในเรื่องที่จะจัดระเบียบสภาภาษา
 ไทยใหม่และเรื่องที่จะมีโรงพยาบาลสภาภาษาชาวไทยให้เป็นเรื่องเป็นราวต่อไป

สรุปความว่าการจัดวิธีการของสภาภาษาชาวไทยเข้าประกอบด้วยทางราชการ
 จะยังเกิดประโยชน์ต่อแผ่นดินในระยะยาว แต่เนื่องจากมีอุปสรรคบางอย่างในเรื่องที่
 คินที่จะปลูกสร้างโรงพยาบาลสภาภาษาชาวไทยนี้ เป็นอันระงับเรื่องชั่วคราวก่อน

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2449 ประเทศสยามได้ส่งพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า
 จรูญศักดิ์ กฤดากร เป็นผู้แทนไปในการประชุมนานาชาติที่เมืองเซเนวา เรื่อง
 "การรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ในสนาม" ได้ลงนามในความตกลงใหม่นี้ ในครั้งนั้นได้
 กล่าวถึงสภาภาษาชาวไทย และสภาอื่นที่ช่วยเหลือมนุษยโดยยอมให้ทำการช่วยเหลือในการ
 รักษาพยาบาลคนบาดเจ็บในสนามรบ และยอมให้ใช้เครื่องหมายภาษาชาวไทย

ครั้นพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จสู่สวรรคาลัย เมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453
 บรรดาพระราชโอรสและพระราชธิดา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเป็น
 ประธานได้ตกลงพระหฤทัย ที่จะทรงบำเพ็ญการพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณเป็น
 พิเศษ และได้ร่วมกับพระราชโอรส และพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จัดสร้างสิ่งซึ่งเป็นถาวรประโยชน์ไว้เป็นอนุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติยศ
 สมเด็จพระบรมชนกนาถ โดยทรงดำริเห็นพร้อมกันว่าหากสร้างโรงพยาบาลสภาภาษา
 ไทยขึ้นก็จะเป็นการพระกุศล อันประกอบด้วยถาวรประโยชน์อนุโลมตามพระราชประสงค์
 ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกนาถ และเป็นเกียรติยศแก่สยามราชอาณาจักรด้วย
 ทุกประการ

เมื่อทรงพระดำริเห็นพร้อมกันเช่นนี้ บรรดาพระราชโอรสและพระราชธิดา
 ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ทรงบริจาคทรัพย์ร่วมกันเป็นจำนวนเงิน 122,910 บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นสองพัน-
 เก้าร้อยสิบบาทถ้วน) มอบถวายให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงเป็นพระราช
 ธุระอำนวยการให้สำเร็จตามพระประสงค์ และได้ทรงพระราชปรารภความอันนี้แต่

สมเด็จพระบรมราชชนนี (พระมเหสีรัชกาลที่ 5) องค์สภานายิกาสภาภาษาไทย ซึ่งก็ทรงอนุโมทนาอนุโมติตาม และพระราชทานพระราชานุญาตพิเศษอีกส่วนหนึ่งว่า เงินทุนของสภาภาษาไทยเดิมที่มีอยู่นั้น ถ้าจะเป็นประโยชน์อุปการะให้การโรงพยาบาลนี้สำเร็จได้ช่วยประการใดก็เต็มพระราชหฤทัยที่จะให้ใช้เงินนั้นด้วย ส่วนการก่อสร้าง และจัดการโรงพยาบาลสภาภาษาไทยนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินอันเป็นส่วนหนึ่งของพระองค์เพื่อมิให้ต้องลงทุนซื้อหา และโปรดเกล้าฯ ให้จอมพลพระเจ้าพี่ยาเชอกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดชซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นเจ้าหน้าที่จัดการก่อสร้างโรงพยาบาล โดยได้ลงชื่อทำการตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2454 เป็นต้นมา แต่การยังไม่ทันแล้วเสร็จ จอมพลพระเจ้าพี่ยาเชอกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดชสิ้นพระชนม์เสียก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จอมพล (ในขณะนั้นยังเป็นนายพลเอก) สมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเสนาธิการทหารบกทรงอำนวยการก่อสร้างสำเร็จ ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2457 คำสั่งกระทรวงกลาโหมให้ ร.ท. ชื่น พุทธิแพทย์ไปประจำกองพยาบาลทหารบกกลาง และมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยทั่วไปของกองพยาบาลทหารบกกลางด้วย นายพันโทเอฟเซฟเฟอร์ชาวเยอรมันซึ่งเป็นที่ปรึกษากรมแพทย์ เป็นผู้อำนวยการ ทั้งสองคนได้จัดการก่อสร้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และจัดบริจุกเครื่องใช้เครื่องเวชภัณฑ์ เครื่องพยาบาล และเจ้าหน้าที่ตามอัตรา 40 เศษ กำหนดเปิดโรงพยาบาลในวันที่ 15 พฤษภาคม แคนายแพทย์ผู้อำนวยการถึงแก่กรรมเสียก่อนจึงเลื่อนพิธีการเปิดโรงพยาบาลมาในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2457 โดยมีนายพันตรีหลวงศักดิ์คาวฤทธิ์ (พลตรีพระยาวิมลอายุรเวท) เป็นผู้รั้งตำแหน่งอำนวยการกองพยาบาลทหารบกกลาง และโปรดเกล้าฯ ให้ชานานามโรงพยาบาลตามพระบรมนามาภิไธยในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า "โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์"

ในขณะที่เปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ใหม่ ๆ สภาภาษาไทยไม่มีเงินพอที่จะดำเนินงานโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้คือมีเงินเหลือเพียง 92,104 บาท. (เก้าหมื่นสองพันหนึ่งร้อยสี่บาทถ้วน) และยังต้องใช้ในการก่อสร้างเพิ่มเติมโรงพยาบาลอีก จึงได้โอนโรงพยาบาลให้แก่กระทรวงกลาโหม โดยสภาภาษาไทยได้มีเงินโอนเข้าคลัง

กับกระทรวงกลาโหมว่าโรงพยาบาลนี้จะต้องเปิดรับคนมาคึกเจ็บทั่วไปด้วยไม่ใช่เฉพาะ
แต่ทหาร เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ โดยตกลงว่าสรรพาวุธที่ใดสักข้างขึ้นหรือจัดซื้อ
มาใช้ในโรงพยาบาลนั้นเป็นของสภาอากาศทั้งสิ้น แต่เงินเดือนแพทย์ เสมียนพนักงาน
กับทั้งเงินค่าใช้สอยต่าง ๆ เป็นเงินของกระทรวงกลาโหม

เมื่อเปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในวันที่ 30 พฤษภาคม มีสถานที่ถาวรคือ
ตึกอำนวยการ 2 ชั้นเป็นที่อบรมนายแพทย์ ที่ทำการตรวจโรคและที่ทำการห้องปฏิบัติ
การตรวจเชื้อโรค 1 หลัง ตึกคนมาคึกเจ็บชั้นเดียว 2 หลัง (คือตึกวิชรุมหิตและตึก
พาหุรัตน์) นอกนั้นก็ยังมีโรงครัวและโรงซักฟอกชั่วคราว ในขณะที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
รับคนเจ็บไข้ได้เพียง 40 คนเท่านั้น

สภาอากาศไทยได้พยายามรณรงค์ที่จะให้ประชาชนชาวสยามผู้มีน้ำใจจะอุทิศ
ชาติให้บริจาคทุนทรัพย์สมทบ เพื่อเป็นทุนรอนในการช่วยชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย

ความมุ่งหมายอันสำคัญของสภาอากาศไทยกล่าวโดยย่อมีดังนี้

1. จะจัดการก่อสร้างสถานที่ในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ให้สำเร็จ
เต็มบริบูรณ์ตามโครงการเดิม
2. จะดำเนินการพยาบาลและปกครองโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เองไม่ต้อง
อาศัยเงินรัฐบาลเพื่อเป็นการช่วยรัฐบาล
3. จัดให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานที่ฝึกอบรมนายแพทย์ให้มีความรู้
และมีความชำนาญยิ่งขึ้น
4. จัดให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานที่เพื่อแพทย์ที่มีความรู้ได้มาทดลอง
ทำการวิจัยตรวจ วินิจฉัยโรคและวิธีการบำบัดรักษา
5. จะทำการฝึกพยาบาลทั้งหญิงและชายให้มีความรู้ในการพยาบาลที่ดี
สำหรับช่วยแพทย์ในโรงพยาบาลต่าง ๆ และช่วยในการบรรเทาทุกข์เหตุการณ์สาธารณภัย
และสงคราม

6. พยายามเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ไม่ว่าแพทย์ พยาบาล เครื่องยา เครื่องมือ และเครื่องใช้ไว้ให้พร้อมสรรพ สำหรับการสาธารณสุขและการสงเคราะห์ตาม ข้อตกลงแห่งอนุสัญญาเจเนวา นับตั้งแต่เปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2457 มานั้นโรงพยาบาลนี้ตกอยู่ในความคุ้มครองของกระทรวงกลาโหมเพราะ สภาอากาศไทยยังไม่มีเงินพอที่จะดำเนินการได้เอง ฉะนั้นเมื่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ได้ให้เงินอุดหนุนแก่สภาอากาศไทยปีละ 60,000 บาท (หกหมื่นบาทถ้วน) สภาอากาศไทยก็พอจะดำเนินการโรงพยาบาลของตนเป็นอิสระ ได้โดยลำพังต่อไปตั้งแต่เมษายน พ.ศ. 2459 โดยอาศัยเงินอุดหนุนรัฐบาลและเงินที่มีผู้ศรัทธาบริจาค โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จึงได้กลับคืนมาเป็นโรงพยาบาลของสภาอากาศไทยอีกครั้งหนึ่ง และมีได้ขึ้นต่อกระทรวงกลาโหมเหมือนแต่ก่อนแต่ยังคงทำการติดต่อช่วยเหลือกัน คือกระทรวงกลาโหมให้นายทหาร ข้าราชการพลเรือน นายสิบ และพยาบาลมาทำการในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก เลขานุการ สมุหบัญชี เจ้าพนักงานคลัง นายแพทย์ นายสิบ และพยาบาล ฯลฯ และสภาอากาศสยามจะได้ตอบแทนโดย

1. อบรมเพิ่มพูนความรู้และฝึกฝนความชำนาญของแพทย์ ทหารบก
2. ตรวจและรักษาพยาบาลทหารบกที่เจ็บไข้
3. ช่วยในการตรวจวินิจฉัยโรค

นอกจากนี้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้จัดการตรวจรักษาโรคให้แก่ประชาชนทั่วไป และจัดให้คนป่วยอยู่กันตามประเภทของโรคโดยไม่ได้แยกเป็นเชื้อชาติอย่าง โรงพยาบาลตามแถบตะวันออก คนยากจนที่ไม่สามารถชำระเงินได้ก็ได้รับการยกเว้น ส่วนคนที่พอชำระเงินได้ก็ต้องชำระเงินตามอัตราที่กำหนด ต่อมากิจการของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ก็ได้เพิ่ม จำนวนคนป่วยไข้ได้ทวีขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปีและดำเนินงานด้วยความเรียบร้อย

ครั้นวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2460 มีพระราชเสาวนีย์องค์สภานายิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพันตรีหลวงศีกดาพลรักษ์ (ชั้น พุทธิแพทย์) รองผู้อำนวยการโรงพยาบาล เลื่อนขึ้นเป็นผู้อำนวยการแทนนายพันเอก พระอนุรักษโยธา (พระยาวิบูลย์อายุรเวทเสก ขรรณโสโรช) ซึ่งได้ย้ายไปเป็นนายแพทย์ใหญ่ทหารบกดำเนินการต่อมา

การทำงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในขณะนั้นแบ่งออกเป็น 5 แผนก คือ

1. แผนกตรวจคนป่วย
2. แผนกรักษาพยาบาล
3. แผนกผ่าตัด
4. แผนกบั๊กเทรี
5. แผนกคลังยา

อนึ่งโรงพยาบาลนี้เมื่อครั้งเป็นกองพยาบาลทหารบกกลางและสภาอากาศไทย รับคืนกลับมาจัดการใหม่ ๆ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2459 มีแผนกศึกษาอีกแผนกหนึ่ง และมีหัวหน้าแผนกศึกษารับผิดชอบในการฝึกหัดและสอนอบรมนายแพทย์ทหารบก นักเรียนแพทย์และนักเรียนพยาบาล ครั้นต่อมา พ.ศ. 2460 กระทรวงกลาโหมได้จัดตั้งโรงเรียนการแพทย์ทหารบกขึ้น สำหรับฝึกหัดสั่งสอนวิชาแก่ผู้ที่ เป็นแพทย์ของทหารบกโดยเฉพาะ ส่วนหนึ่ง และขอฝากไว้ในความดูแลของสภาอากาศไทย และตั้งให้ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นผู้ช่วยการโรงเรียนการแพทย์ทหารบกด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง ดังนั้นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จึงได้เลิกแผนกศึกษานี้เสีย เพราะการฝึกหัดสั่งสอนนายทหารบกย้ายไปอยู่ในโรงเรียนทางแพทย์หมด และได้ยกโรงเรียนนางพยาบาลสภาอากาศซึ่งเคยขึ้นแก่แผนกศึกษาไปขึ้นอยู่ในแผนกรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

การกำเนิดคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเสด็จพระราชดำเนินมาในพิธีพระราชทานปริญญาและอนุปริญญาแก่นักศึกษาแพทย์และพยาบาล ณ โรงพยาบาลศิริราชเมื่อ พ.ศ. 2489 พระองค์ได้พระราชทานบรมราโชวาทมีใจความสำคัญ

---

¹ที่ระลึกวันครบรอบห้าสิบปีของการสถาปนามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ วันที่ 26 มีนาคม 2510. ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของสมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2510, หน้า 18 - 36.

คนหนึ่งว่าพระองค์ท่านใครจะใหม่หาวิทยาลัยแพทยศาสตร์บัลลังก์จำนวนแพทย์ให้มากขึ้น เพื่อให้พอกับความต้องการของประเทศชาติ

เพื่อสนองพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านดังกล่าวแล้ว รัฐบาลจึงได้อนุมัติงบประมาณให้กระทรวงสาธารณสุขจำนวนหนึ่งสำหรับการรับนักศึกษาแพทย์ให้มากขึ้น ประจวบขณะนั้นผู้นิยมการศึกษาวินิจฉัยแพทย์มากขึ้น เพราะเป็นวิชาอันมีเกียรติ และเป็นวิชาชีพชั้นสูง นอกจากมีรายได้ที่พึ่งตนเองได้แล้วก็ยังได้ทำบุญทำกุศลในการช่วยเหลือผู้เจ็บไข้ที่ยากจนด้วย ฉะนั้นเมื่อมีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นถึงปีละ 200 คน เวลา 4 ปี รวมเป็น 800 คน สถานที่เรียนและฝึกหัดที่โรงพยาบาลศิริราชก็ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เพราะทางรัฐบาลได้เตรียมสถานที่ไว้รับนักศึกษาได้เพียงชั้นละ 50 คน รวมเป็น 200 คน ซึ่งจะขยายสถานที่สอนฝึกหัดครบที่โรงพยาบาลศิริราชก็ไม่สามารถทำได้ เพราะมีที่จำกัด รัฐมนตรีว่าการสาธารณสุขในขณะนั้น (คือพระยาสุรินทรทัศน) จึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีก็ได้อนุมัติ

ผู้มีบัญชากรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในขณะนั้นคือ ศาสตราจารย์แพทย์เจดิมพรมาสได้ปรึกษากับผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์สภาอากาศไทยเพื่อขอให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานศึกษาสำหรับจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งใหม่ ซึ่งก็เห็นว่าเป็นการเหมาะสม เพราะว่าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มีจำนวนเตียงมากพอแก่การศึกษา และเคยเป็นโรงเรียนแพทย์ทหารมาก่อน ผู้มีบัญชากรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จึงได้ขออนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการสาธารณสุขซึ่งก็ได้รับอนุมัติ รัฐบาลจึงได้ตกลงกับสภาอากาศไทยแล้วจัดตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2490 มีนามว่า "คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยพลตรีพระยาคำรังแพทยาคณ (ชื่น พุทธิ แพทย์) เป็นคณบดีคนแรก โรงเรียนแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์ขณะนั้นแบ่งเป็น

1. แผนกกายวิภาคศาสตร์
2. แผนกสรีรวิทยา
3. แผนกพยาธิวิทยา
4. แผนกอายุรศาสตร์
5. แผนกศัลยศาสตร์

6. แผนกสุติศาสตร์ นรีเวชวิทยา
7. แผนกรังสีวิทยา
8. แผนกกุมารเวชศาสตร์
9. แผนกจักษุวิทยาและวิทยาโสตนาสิกการังข
10. แผนกอำนวยการ

ส่วนมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนแพทย์ใหม่นี้ก็อยู่ในระดับเดียวกันกับของโรงเรียนแพทยศาสตร์ศิริราช ผู้เรียนจบหลักสูตรสอบไล่ได้ก็จะได้ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเช่นเดียวกัน

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2510 ได้โอนคณะแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มาขึ้นกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามเจตนารมณ์ตั้ง คณะณะสถาปนามหาวิทยาลัยที่มีคณะแพทยศาสตร์อยู่ในสังกัด และเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" พ.ศ. 2522 ได้เปลี่ยนชื่อแผนกของคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาอากาศไทยกับคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองบรรเทาทุกข์และอนามัยเป็นกองแยกกองหนึ่งของสภาอากาศไทย ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคณะแพทยศาสตร์ใกล้ชิดที่สุด คือ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงเรียนพยาบาลในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 กิจกรรมของโรงพยาบาลนี้ได้ลดความสถานะการณ แต่ได้ทำหน้าที่ตามแบบฉบับของสภาอากาศไทยสากลอย่างเต็มที่ เช่น เปิดรับดูแลทหารต่างชาติที่เจ็บป่วยเมื่อสงครามได้เสร็จสิ้นลงกิจกรรมของโรงพยาบาลกำลังจะตั้งขึ้นใหม่ก็ประจวบพอดีที่คณะแพทยศาสตร์ได้เข้ามาดำเนินการในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ขณะนั้นโรงพยาบาลมีเตียงผู้ป่วยประมาณ 500 เตียง และมีแพทย์ประจำอยู่ทุก ๆ แผนกเพียง 40 นายเท่านั้น

การที่มีโรงเรียนแพทย์แห่งนี้ทางสภาอากาศไทยได้ประโยชน์ 3 ประการ

1. ฐานะโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเด่นสูงขึ้น เพราะโรงพยาบาลที่เจริญแล้วในยุโรป อเมริกา ย่อมมีโรงเรียนแพทย์ประจำอยู่ด้วย

2. การใช้จ่ายประเภทเงินเคียนจะลดน้อยลง และเงินบำรุงจากรัฐบาล
จะได้อีกเพิ่มมากขึ้น

๖. คนเจ็บไข้จะได้รับการดูแลจากผู้ทรงคุณวุฒิมากขึ้น และการรักษาพยาบาล
จะได้ผลดีโดยที่มีเครื่องตรวจและอุปกรณ์ทางการแพทย์ครบบริบูรณ์ จะเป็นเหตุให้ประชาชน
นิยมชมชื่นสภากาชาดไทยและเกิดศรัทธาบริจาคเงินเพื่อบำรุงโรงพยาบาลสภากาชาดไทย
จะได้ขยายกิจการในค้ำอื่น เช่น กองบรรเทาทุกข์ และอนามัย เป็นต้น

หลังจาก พ.ศ. 2490 สภากาชาดไทยได้อนุมัติ ให้คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยสร้างตึกเรียนทางปริคณิศาขึ้น เริ่มต้นด้วยตึกกายวิภาควิทยา ตึกพยาธิวิทยา
และตึกสรีรวิทยาลำดับ ส่วนที่พักของนักศึกษาแพทย์ และแพทย์ประจำบ้านก็ทยอย
กันสร้างขึ้น ในที่สุดที่ดินแนวหลังติดต่อกับบริเวณของราชกรีฑาสโมสรมีสิ่งก่อสร้างขึ้น
โดยตลอด เช่น หอพักนิสิตชาย หอพักนิสิตหญิง และตึกสำหรับผู้ป่วยเด็ก การก่อสร้าง
ทั้งค้ำสภากาชาดไทย และค้ำมหาวิทยาลัยก็ยังคงดำเนินไปเรื่อย ๆ ในช่วงระยะ 30 ปี
ที่คณะแพทยศาสตร์ได้เข้ามาร่วมมือกับสภากาชาดไทย เพื่อผลักดันให้เกิดความสมคูลย์
ในค้ำการศึกษาและการปฏิบัติผู้ป่วย ซึ่งเป็นผลดีแก่คณะแพทยศาสตร์เพราะเกิดมีคลินิก
ทุก ๆ ค้ำอีกทั้งโรงพยาบาลได้ขยายปริมาณการรับคนไข้ โดยมีเตียงเพิ่มขึ้นจาก 500
เตียงจนถึง 1,200 เตียง ในปัจจุบันนี้มีจำนวนผู้ป่วยทุกสาขาโรคมียุคที่เกี่ยวกับการ
การรักษาพยาบาลถึง 31 แผนก

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะแพทยศาสตร์ฯ ตั้งขึ้นในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน
พ.ศ. 2490 กิจการของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ก็ขยายขึ้นเป็นลำดับ ความร่วมมือ
ของทั้งสองสถาบันนี้ช่วยให้วิทยาการทางการแพทย์ก้าวหน้าขึ้นมาก เนื่องจากการอยู่
ร่วมกันระหว่างคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สังกัดสภากาชาดไทยอยู่ด้วยกันในลักษณะเป็นที่พึ่งซึ่งกันและกัน สภากาชาดไทยได้รับ
ประโยชน์ในค้ำการรักษาผู้ป่วย และนำความเจริญมาสู่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ส่วนคณะ
แพทยศาสตร์ฯ ได้ใช้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาและ
อาจารย์ได้ทำการวิจัย นอกจากนั้นสภากาชาดไทยได้จัดหาที่ในบริเวณโรงพยาบาล

จุฬาลงกรณ์ให้คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อสร้างอาคารสำหรับเป็น
สถานศึกษาและหอพักของนักศึกษาแพทย์ฝึกหัด และแพทย์ประจำบ้าน

ประเภทของโรงพยาบาลในประเทศไทย

โรงพยาบาลในประเทศไทยจัดแบ่งเป็นหลายประเภท ขึ้นกับวัตถุประสงค์
บทบาท และการให้บริการแก่ประชาชนดังเช่น ลออ หุตาंगกูร¹ เขียนไว้ดังนี้

1) โรงพยาบาลทั่วไป เป็นโรงพยาบาลที่รับบริการตรวจและรักษาโรคทั่ว ๆ
ไป สำหรับผู้ป่วยทุกเพศทุกวัย โรงพยาบาลส่วนใหญ่ของประเทศก็เป็นโรงพยาบาล
ประเภทนี้ โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลสภาอากาศไทยก็เป็นโรงพยาบาล
ทั่วไป เช่น โรงพยาบาลรามารักษ์บีดี โรงพยาบาลศิริราชพยาบาล และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นต้น

2) โรงพยาบาลเฉพาะโรค เป็นโรงพยาบาลที่รับตรวจและรักษาเฉพาะ
โรค โรงพยาบาลเหล่านี้จะสนองความต้องการของผู้ป่วยเฉพาะโรคที่ตรงกับบริการ
ที่สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลแห่งนั้น ๆ เปิดรับรักษา ทั้งนี้เนื่องจากแพทย์ พยาบาล
จะมีความชำนาญเฉพาะโรคที่ตนเกี่ยวข้องอยู่ โรงพยาบาลประเภทนี้มีปัจจุบันแยกชนิด
ได้ดังนี้ คือ

ก. โรงพยาบาลโรคจิต โรงพยาบาลประสาท

ข. โรงพยาบาลโรคติดต่อ ซึ่งยังแยกชนิดออกไปอีกเช่น โรงพยาบาล
โรคเรื้อน โรงพยาบาลรักษาวัณโรค และโรงพยาบาลสำหรับโรคติดต่อทั่ว ๆ ไป เช่น
โรงพยาบาลพระบวรราชนคร เป็นต้น

ค. โรงพยาบาลที่ตั้งขึ้นเพื่อรักษาเฉพาะผู้ที่ติดยาเสพติด เช่น โรงพยาบาล
ศรีรัตนคุณาภิรมย์ เป็นต้น

¹ ลออ หุตาंगกูร, นิเทศวิชาชีพพยาบาล (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล 2516), หน้า 54-55.

3) โรงพยาบาลที่ตรวจและรักษาโรคทั่ว ๆ ไปแก่ผู้ป่วยโดยจำกัดเพศวัย หรือให้บริการแก่ผู้ป่วยเฉพาะหมู่ใดแก่

ก. โรงพยาบาลเด็ก ซึ่งรับตรวจและรับรักษาเฉพาะผู้ป่วยเด็กที่มีอายุไม่เกิน 13 ปี

ข. โรงพยาบาลที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการตรวจรักษาโรคแก่ทหาร หรือ ตำรวจและครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็ให้บริการแก่ผู้ป่วยทั่วไปด้วยและในบางประเทศ จะมีโรงพยาบาลที่ให้บริการในมิชุนาค้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะแก่ทหารผ่านศึก หรือ ทหารปลดประจำการของประเทศ

ค. โรงพยาบาลที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการตรวจและรักษาแก่ภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะ เช่น โรงพยาบาลสงฆ์ เป็นต้น

นอกจากการแบ่งประเภทของโรงพยาบาลตามที่กล่าวมาแล้วนั้นยังสามารถแบ่งออกตามกองทุนที่ได้รับอุดหนุนซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1) โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย เป็นโรงพยาบาลของรัฐประเภทโรงพยาบาลทั่วไป ซึ่งให้บริการรับบริการตรวจและรักษาโรคทั่วไปของผู้ป่วย โรงพยาบาลประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการตรวจรักษาโรคและใช้ เป็นศูนย์ค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางการแพทย์ และเป็นห้องปฏิบัติการสำหรับการศึกษาวิชาชีววิทยาทางการแพทย์ให้กับคณะแพทยศาสตร์นั้น ๆ เช่น โรงพยาบาลรามธิบดี และโรงพยาบาลศิริราช เป็นต้น

2) โรงพยาบาลเอกชน เป็นโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นโดยมีบุคคลร่วมหุ้นกันเพื่อให้บริการทางด้านรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วย ในขณะที่เดียวกันก็คิดค่าบริการตอบแทนด้วย โรงพยาบาลชนิดนี้อาจมีทั้งโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลที่รับรักษาเฉพาะโรค ซึ่งในปัจจุบันนี้ในกรุงเทพมหานครมีโรงพยาบาลประเภทนี้มาก ซึ่งนับได้ว่าเป็นสถานพยาบาลที่ให้บริการมีคุณภาพมากในภาวะที่โรงพยาบาลของรัฐยังให้บริการแก่ประชาชนได้ไม่เพียงพอ

3) โรงพยาบาลที่ก่อตั้งขึ้นจากมูลนิธิการกุศล เป็นโรงพยาบาลที่ดำเนินการเพื่อให้บริการแก่ผู้ป่วยในการตรวจรักษาโดยไม่คิดมูลค่าใดตอบแทน แต่มุ่งให้การบริการเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้ป่วยมีฐานะที่สามารถช่วยเหลือได้ก็ให้ชำระค่ารักษา ถ้าไม่สามารถชำระค่ารักษาพยาบาลทางโรงพยาบาลก็จะให้บริการฟรี เช่น โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์และโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ เป็นต้น

4) โรงพยาบาลที่ก่อตั้งขึ้นจากกองทุนของสภาอากาศ
เป็นโรงพยาบาลชนิดทั่วไปเพื่อให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่บุคคล
ทุกระดับชั้นวรรณะโดยไม่แยกเชื้อชาติ ศาสนา โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร อันได้แก่
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

บทบาทของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ใน พ.ศ. 2500 คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญการบริหารโรงพยาบาล ขององค์
การอนามัยโลก ได้กำหนดบทบาทของโรงพยาบาลดังนี้

โรงพยาบาล หมายถึง หน่วยงานทางการแพทย์และสังคมซึ่งมีหน้าที่ให้บริการ
ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั้งด้านการรักษาพยาบาลและป้องกันโรค โดยครอบคลุม
ไปถึงครอบครัวในเรื่องสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยด้วย นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์สำหรับฝึกอบรม
บุคลากรทางการแพทย์ และทำวิจัยทางด้านสังคมชีวภาพ¹

บทบาทของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์พอสรุปได้ดังนี้

1. ให้ความรู้และบริการด้านการป้องกันโรค
2. ให้บริการด้านการรักษาตั้งแต่ระดับปฐมภูมิจนกระทั่งถึงตติยภูมิ
3. ให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ
4. ให้บริการการฟื้นฟูสมรรถภาพ
5. เป็นสถานศึกษาภาคสนามของนิสิตแพทย์ นิสิตเทคนิคการแพทย์ และ
นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภาอากาศไทย
6. เป็นสถาบันดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
7. บริการด้านให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการแก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

---

¹บรรลุ ศิริพานิช, "บทบาทของโรงพยาบาลเอกชนในสถานของประเทศ
ปัจจุบัน" (เอกสารวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2522), หน้า 6.

โรงพยาบาลแต่ละแห่งจะมีบริการครบถ้วนตามที่กล่าวและได้มาตรฐาน
หรือไม่ขึ้นอยู่กับชนิดของโรงพยาบาล และขนาดของโรงพยาบาล ในประเทศไทย
โรงพยาบาลที่สามารถให้บริการครบถ้วนส่วนมากเป็นโรงพยาบาลของรัฐ เช่น
โรงพยาบาลรามาธิบดี และโรงพยาบาลศิริราช เป็นต้น และโรงพยาบาลของสมาชิกาชาด
ไทย เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เนื่องจากโรงพยาบาลของรัฐและของสมาชิกาชาด
ไทย ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและประชาชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย